

Ob 50-letnici

Vloga našega glasila

Da je časopis, poleg organizacije, najmočnejše sredstvo za vplivanje na javno mnenje in širjenje ideje med članstvom in tudi med prijatelji stranke, je neizpodbitno dejstvo. Toda samo izhajanje lista pa še ne pomeni, da je smoter dosežen. Tega se zavedajo tudi tovariši, ki požrtvovalno sodelujejo pri listu ali pa ga že mnogo let marljivo širijo. S tem pa nikakor nočem reči, da smo vsi slovenski tovariši, ki živimo v Italiji, naredili vse, kar nam je dolžnost narekovala, da bi se naše glasilo izboljšalo in da bi se povečalo število naročnikov. Nismo storili dovolj za to, da bi glasilo zagotovili vsestransko podporo, zato je potrebno, da tem vprašanjem posvečamo večjo pažnjo. To nalogo nam še posebej narekuje sedanje zapleteno politično stanje, bodisi pri nas kot v svetu sploh.

Pravkar smo izšli zmagoviti iz hudih delavskih bojev. Pridobitve teh bojev moramo čuvati in nenehno utrjevati. Za nami so zločinski atentati, ki so povzročili nedolžne žrtve in s katerimi so določeni zainteresirani krogi skušali ustvariti zmedo in tak položaj, ki naj bi onemogočil dosežek, ki naj bi onemogočil dosežek? zaustavil silni razmah ter napredovanje delavskega gibanja.

Priča smo veliki ofenzivi reakcionarnih sil, ki se odraža tudi v preganjanju in prijavljanju sodnim oblastem tistih delavcev in sindikalistov, ki so se najbolj izkazali v »vroči jeseni«, v velikih stavkah.

Te dni je odstopila enobarvna vlada, ki ji je predsedoval poslanec Rumor. Začela se je ena največjih političnih kriz v Italiji. Pod pritiskom desničarskih političnih krogov se skuša vsiliti čim bolj na desno usmerjeno vlado leve sredine. Iz desničarskih krogov prihajajo celo grožnje po predčasni razpustitvi parlamenta, kar bi povzročilo neprecenljivo škodo, saj bi bili s tem avtomatično arhivirani vsi v zadnjih letih predloženi zakonski osnutki in razveljavljeni zakoni, ki niso bili potrjeni v obeh skupščinah parlamenta. V tem primeru bi bili razveljavljeni tudi nekateri zakoni, ki so bili delno že odobreni, kot npr. zakon o deželah z navadnim statutom, zakon o delavskem statutu itd.

Komunisti se borimo proti razpustu parlamenta, proti sestavi vlade štirih in zahtevamo sestavo levo usmerjene vlade. V mednarodnem merilu smo priča izredno nevarnim dogodkom, ki utegnejo človeštvo ponovno pahnili v svetovni požar.

Poleg navedenih najvažnejših vprašanj, za katere rešitev se bomo, stojijo pred nami še mnoge bitke, na katere moramo biti dobro pripravljeni. Spomladi bomo volili nove pokrajinske in občinske svete. V novoizvoljene svete moramo izvoliti čimveč komunistov, najboljših zagovornikov delavskih in narodnih pravic. V ospredju bitk, ki stojijo pred nami spada tudi nenehna borba za dokončno rešitev vseh narodnostnih pravic, ki jih predvideva republiška ustava.

V kratkem bo minilo 50 let odkar je izšla prva številka »Dela«. Od takrat in vse do danes je »Delo« vedno bodrilo in usmerjalo naš delovne ljudi. »Delo« je bilo glasnik v boju proti fašizmu in za osvoboditev, v boju za utrditev demokracije in za bratstvo med tu živječima narodoma. Poslanstvo »Dela« moramo tudi sedaj nadaljevati in za to smo poklicani prav mi, slovenski komunisti.

ALBIN ŠKERK

Vodilni razredi in njihovi hlapci z raznimi ukrepi slabšajo stanje kmeta

Velike so krivice, ki se še danes, v letu 1970, godijo kmetu, kateri je pripomoran živeti pod težkimi človeškimi pogoji z omejenimi socialnimi in civilnimi pravicami. Kmetje tržaškega ozemlja bi se sicer lahko tolažili s tem, da se jim godijo iste krivice kot ostalim kmetom Italije, vendar nimamo niti te tolažbe.

Vodilni monopolistični in nazadnjaški razredi ter njihovi hlapci s z raznimi ukrepi znatno poslabšali stanje kmeta na Tržaškem.

Oglejmo si le stanje na socialnem polju, kjer so se kmetu godile in se še vedno godijo krivice. Kmetje uživajo le delne socialne pravice tudi v primerjavi z delovnimi ljudmi, zaposlenimi v industriji ali v drugih dejavnostih.

Tukaj na Tržaškem pa je stanje še slabše. Oglejmo si le grobe kršitve zakonov v zvezi z bolniškim zavarovanjem neposrednih obdelovalcev zemlje.

Zakon št. 1136 z dne 22.11.1954, ki govori o bolniškem zavarovanju kmetov, je v tržaški pokrajini stopil v veljavo šele dne 11.6.1959 z dekretom št. 20, ki ga je izdal Generalni vladni komisariat in objavil v št. 17 Uradnega lista, in to šele po številnih zahtevah strokovnih organizacij in intervencijah v parlamentu s strani poslanca. Vidljiva ter po večkratnih nastopih

komunističnih svetovalcev v pokrajinski in v raznih občinskih upravah. Kljub temu, da je bil londonski sporazum, podpisan 5. oktobra 1954 leta in kljub posebnemu statutu, ki izvira iz tega sporazuma in ki v členu 2 pod črko »f« predvideva enakost kmetov z ostalimi državljani na splošnem področju socialnega skrbstva in pokojnin, kmetje na Tržaškem skoro pet let niso uživali socialnih pravic, ki so bile po zakonu priznane italijanskim kmetom. Kdo bo povrnil to škodo, ki so jo kmetje na Tržaškem utrpeli in ki se lahko brez dvoma ceni v stotinah milijonov lir?

Kmetje iščejo pravico

Od tedaj je preteklo že celih 10 let in šet mesecev, naši kmetje pa še danes zamačajo, da bi lahko sami upravljali bolniško blagajno. Vedno bolj pogosto se kmetje vprašujejo, kakšni so vzroki, da obstaja takšno, nenormalno, stanje v kmetijski bolniški blagajni na Tržaškem.

Neposredni obdelovalci zemlje v ostalih italijanskih pokrajinah se borijo za izboljšanje zakona o volitvah za upravne svete bolniških blagajn, kateri izključuje manjšino pri upravljanju teh blagajn. Tu pri nas pa se morajo kmetje šele boriti za spošto-

vanje zakona, proti kršitvam zakona.

Ze leto dni naš poslanec Albin Škerk zamačaja na odgovor ministrov, katerim je naslovil vprašanje glede te grobe kršitve zakona v zvezi z bolniško blagajno. Pred kratkim je tudi senator Sema naslovil ministru za kmetijstvo slično vprašanje.

Kmetje v tržaški pokrajini so v veliki večini slovenske narodnosti in ker so pripadniki nacionalne manjšine je nujno, da se jim povzroča čim večjo gmotno škodo in se jim ne priznavajo njihove človečanske pravice in tu nimamo samo kršitev zakona, navadnega zakona, ampak tudi ustave, ki po členu 6. predvideva, da republika štiti jezikovne manjšine z ustreznimi določbami. Določbe vladnega komisariata v Trstu, ki že 10 let vsiljujejo Bolniški blagajni komisarija, so ustrezne določbe, da se škodi jezikovnim manjšinam in so v jasnem nasprotju tudi s členom 3. ustave, ki pravi, da so vsi državljani v socialnem pogledu enaki pred zakonom ne glede na spol, imena, jezik, vero itd. Ali so dejanja vladnega komisarija res v skladu s priporočili notranjega ministra v zvezi z določbami londonskega sporazuma?

Kmetje še iščejo in čakajo pravico, obračajo se od enega do drugega kot hlapec Jernej. Ali hočejo italijanske oblasti prisili-

liti naše kmete k obupu in do neuravnovešenih dejanj kot jih je bil primoran izvršiti Cankarjev hlapec Jernej?

Kmetje vedo, da se tako ravna z njimi ne samo ker so Slovenci, ampak tudi zato, ker so se zavestno udeležili narodno-osvobodilnega in protifašističnega boja in ker se vladajoči krogi boje, da bi kmetje izvolili v upravni svet Bolniške blagajne najboljše kmete, ki so protifašisti, demokrati in napredno usmerjeni.

Ali smo si z narodno-osvobodilnim bojem res priborili takšne pravice v demokratični republiki Italiji? Zavedajo pa se tržaški kmetje, da niso sami, da lahko najdejo oporo pri demokratičnemu ljudstvu Italije, pri italijanskih delavcih in kmetih, ki se borijo proti monopolističnim skupinam in mračnim silam, ki te skupine podpirajo. Množični boji delavcev in kmetov in njihove zmage nam dajajo upanje, da pri iskanju naših pravic nam ne bo treba slediti primeru hlapca Jerneja in nas kličejo na še bolj enotne in ostre nastope v boju za naše pravice.

DUSAN KODRICE

Okrnjena SS

»Slovenska skupnost« je zelo okrnjena. Spor med skupinami in med posamezniki, zlasti pa tako imenovana »dolinska afera« so opravili svoje. To je med drugim potrdil tudi občni zbor te »krovne organizacije«, katerega se niso udeležili zastopniki Slovenske demokratske zveze in Slovenske levice.

Glasilo SDZ »Demokracija« je o občnem zboru »Slovenske skupnosti« pripomnila naslednje: »...40 udeležencev občnega zbora je izvolilo vsega skupaj nič maj kot 31 odbornikov. Na dani je, da je neprimerno, da se vodstvo organizacije, ki naj bi predstavljala nekaj tisoč Slovencev, konstituira iz tako ozkega kroga. Tudi najdemo v odboru izredno malo predstavnikov delavskega in kmečkega stanu, medtem ko nekatere okoliške občine v odboru sploh niso zastopane... Težko je verjeti v možnost iskrenega in lojalnega sodelovanja, če se v istem zavezništvu skupine med seboj izigravajo.«

Nekatere samozvance, ki si domišljajo, da so predstavniki Slovencev, skrbi predvsem, kako se bodo prerinili na razna mesta v krajevnih upravah in javnih ustanovah. Mika jih predvsem priskledništvo. Pereča vprašanja Slovencev so jim seveda zadnja briga. Zato pa klečeplazijo okrog demokristjanskih pravkov, so jim pripravljene pomagati iz zagate, saj skušajo reševati njihovo barko.

Dogovorili so se, da bo dr. Dolhar stopil v tržaški občinski odbor. Toda ali ni primer socialista Hreščaka zgovoren dokaz, da se na tak način ne more reševati perečih vprašanj Slovencev? Mar ni dovolj dokazov, da občinska uprava še vedno poriva naprej svojo staro politiko?

»Slovenska skupnost« je barantala tudi za soudeležbo v tržaški turistični ustanovi. Dogovorili so se, da bo Saša Rudolf prevzel podpredsedniško mesto te ustanove. Kot je znano je bil Rudolf že prej v pokrajinski upravi, v kateri je odgovarjal za kmetijske zadeve. Se je mar kaj spremenilo v omenjeni upravi? Je morda pokrajinska uprava za las spremenila svoje zadržanje do slovenskih kmetov?

Dejstvo je, da se demokristjani poslužujejo nekaterih »izvoljencev« slovenske narodnosti zato, da bi lažje reševala barko, ki se potaplja, istočasno pa preslepili del slovenskih volivcev.

Delavske zadruge so še vedno predmet političnega mešetarjenja

Vprašanje demokratizacije Delavskih zadrug, to je vrnitve te zadrugne ustanove njenim 18.000 članom je prišlo v zadnjem času zopet na devni red. Delavske zadruge so postale predmet pozornosti in razprav na raznih forumih iz dveh poglavitnih razlogov: Prvič zaradi pisma, ki ga je poslal deželni odbornik za združništvo Varisco upravljateljem Delavskih zadrug in naslednjega pisma, ki ga je poslal kot demantiranje prvega predsednik Berzanti; drugič pa zaradi bližajočih se volitev za obnoveitev upravnega sveta Delavskih zadrug.

O tem se je razpravljalo te dni v deželnem svetu, kjer so svetovalci KPI in PSIUP predložili resolucijo z zahtevo, da se statut Delavskih zadrug končno prilagodi sedanji zakonodaji o združništvu. Proti temu predlogu, ki bi pomenil končno ureditev pravnega stanja Delavskih za-

drug pa so se izrekli deželni svetovalci KD, PSI in PRI; vzdržali so se svetovalci PLI, MF in socialisti De Carli.

Druga pobuda za Delavske zadruge je bila konferenca, ki jo je prejšnjo nedeljo organizirala v dvoran Trgovinske zbornice Vsestranska zveza zadrug in posojilnic, kateri je dala svoj pristanek tudi sindikalna organizacija CGIL. Dejstvo, da sta se konference udeležila in posegla tudi v razpravo dva člana osrednjega vodstva te organizacije nam priča, da ni vprašanje Delavskih zadrug samo krajevne pomena, marveč da je ta velika zadrugna ustanova, ki spada nedvomno med največje in najvažnejše v državi, predmet zanimanja v vsedržavnem merilu.

Oglejmo sedaj, kaj pravi pismo, ki ga je poslal odbornik Varisco upravnemu svetu Delavskih zadrug. Z omenjenim pismom, ki je bilo brez dvoma rezultat juridične preučitve tega vprašanja, odbornik Varisco dejansko pooblašča upravni svet Delavskih zadrug, da lahko prilagodi statut današnji zakonodaji o združništvu. To pomeni, da se Delavske zadruge po tolikih letih prizadevanja za demokratizacijo, končno vrnejo članom, ki naj bi jih upravljali sami brez vsakega vmešavanja ali političnih pritiskov od zunaj. Temu pismu je pa čez nekaj dni sledilo drugo, ki ga je poslal tokrat predsednik Berzanti, s katerim je dejansko v celoti ovrget stališče, ki ga je prej zavzel odbornik Varisco. Če je bilo prvo pismo rezultat resne juridične preučitve vsega vprašanja, je bilo drugo brez dvoma rezultat političnega pritiska s strani KD, kateri pripadajo bodisi Varisco kot Berzanti.

Borba za demokratizacijo De-

lavskih zadrug ni sicer od danes, marveč traja, lahko rečemo še od leta 1947. Od takrat se je na splošno nekaj izboljšalo. Toda člani še danes nimajo pravice, da bi sami odločali o bodočnosti te velike zadrugne ustanove, ki so jo postavili na noge s svojimi žulji in žrtvami italijanski in slovenski delavci in kmetje. Fašizem je spremenil Delavske zadruge v takoimenovani »en-te morale« in jih tako iztrgal iz njihovih rok. V upravnem svetu, ki šteje skupno 11 članov, sedi še vedno 5 članov, ki jih imenujejo oblasti, predsednika je prej imenovalo celo ministrstvo za delo v Rimu, sedaj je to prišlo v pristojnost deželne uprave. Tudi kar se tiče načina volitev šestih članov upravnega sveta, se s tem ni mogoče strinjati. Volitve se vršijo enostavno z odposiljativjo glasovnice po pošti. To pomeni, da člani sploh nimajo stika z ustanovo, ki je njihova last. Vse se omejuje na sklicanje letne skupščine, ki je v resnici le informativnega značaja, ker člani nimajo pravice do glasovanja oziroma ne morejo ne odobriti in ne ovreči predložena letnega obračuna.

Dejstvo je nadalje, da so bile prav zaradi teh razmer Delavske zadruge večkrat in so na žalost še danes predmet političnega mešetarjenja, kar gre na škodo ne samo članstva, marveč vsega delovnega ljudstva.

Da se bodo stvari menjale pa je potrebna najširša enotnost in mobilizacija vseh članov, Slovencev in Italijanov, delavcev in kmetov, sindikalnih organizacij, združnih udruženj in vseh tistih, ki jim je pri srcu usoda Delavskih zadrug in stvar združništva, neglede na politično pripadnost in mišljenje.

Razprava o volitvah

Izvršni odbor tržaške federacije KPI je razpravljal o občinskih in pokrajinskih volitvah, ki bodo spomladi. Izrekel se je za sestavo enotnih list v okoliških občinah. O tem vprašanju bodo razpravljali tudi občinski partijski aktivisti. Glede sestave kandidatne liste za tržaški pokrajinski svet se bodo vodstveni organi posvetovali s sekcijami in celicami. Prvi seznam kandidatov bo izdelan na skupnem posvetovanju sekcijskih tajnikov. Na osnovi pripomb, spremenilnih ali dopolnilnih predlogov sekcij in celic, bo o dokončni sestavi kandidatne liste sklepal odbor federacije.

